

A londoni Wellcome-muzeum / [Károly Ferenczy].

Contributors

Ferenczy, Károly.

Publication/Creation

Budapest : E. Pápai, 1930.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/gaamfh6y>

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

FOGORVOSI SZEMLE

Szerkeszti: dr. MORELLI GUSZTÁV

— KÜLÖNLENYOMAT. —

A londoni Wellcome-muzeum.

Orvostörténelmi emlékek.

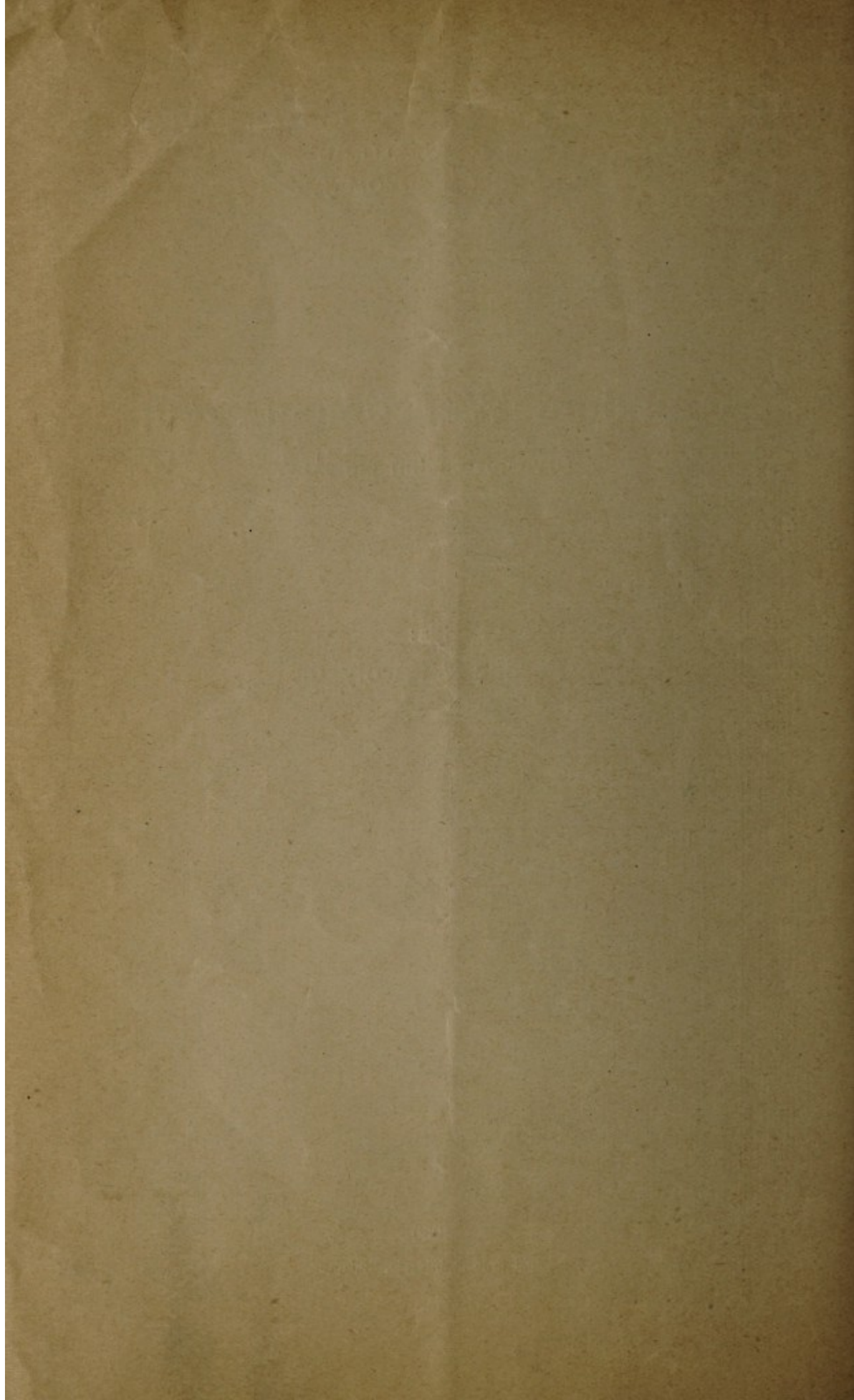
Irta:

Ferenczy Károly dr.

1930

Pápai Ernő műintézete, Budapest.

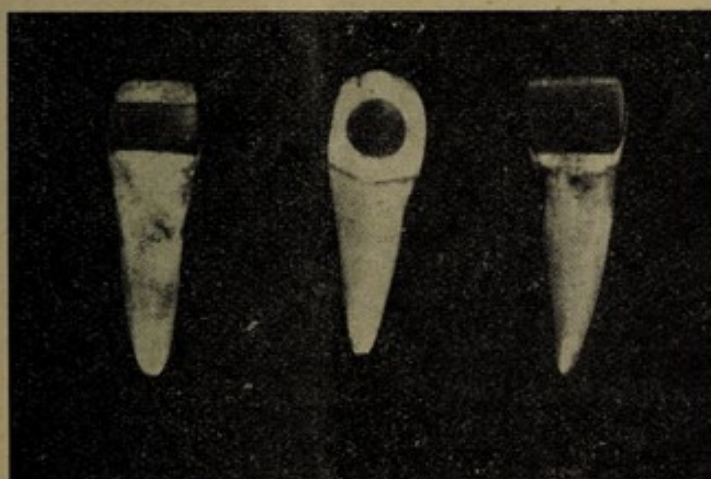

A londoni Wellcome-muzeum.

Orvostörténelmi emlékek.

Írta: Ferenczy Károly dr.

A múzeumok városának legifjabbja, a Wellcome Historical Medical Museum. *Henry S. Wellcome* alapította 1913-ban, legnagyobb részét az általa vezetett expedíciókkal gyűjtött szerzeményekből. A megnyitás után rendezés és a gyűjtemények kiegészítése céljából, hosszú ideig zárva volt, mígnem 1926-ban ünnepélyes keretek között végleg átadták rendeltetésének.

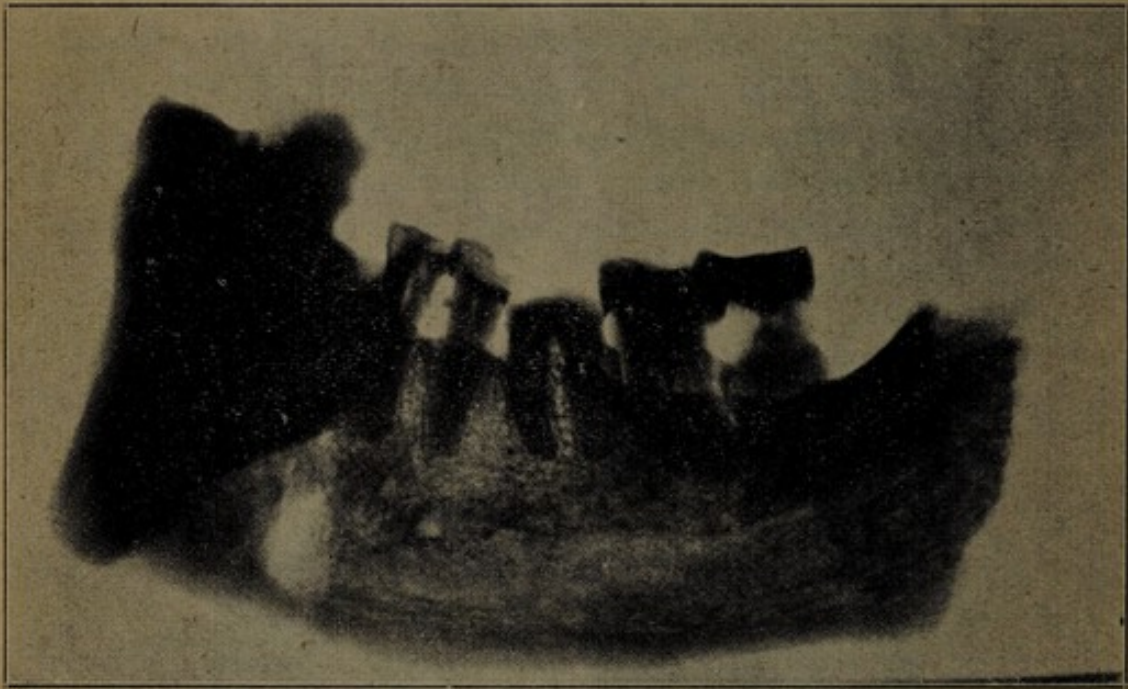

1. ábra. *Díszítések aranybetéttel. (Mexico.)*
Copyright Wellcome Historical Medical Museum.

Mind a laikusnak, mind pedig a szakembernek valóban felejthetetlen élményt szerez a gyógyítás tudományának fejlődését visszatükröző eme pompásan rendszeresített anyag áttekintése. Kutató szemünk visszapillanthat évezredek távlatába és fokról-fokra, évszázadról-évszázadra haladva megismerheti a messzi idők kuruzsló-varázsló gyógyításának az orvostudomány mai alakjában való hatalmas kibontakozását. És nem mosolygunk a vad népek bizarabbnál bizarabb varázslóféleségein, sem az ősember naiv elképzeléseinek bizonyítékain, mert az évszázadok sokaságát járó útunk közben állan-

dóan érezzük és tudjuk, hogy mindez mindenkor az egészséget védő ember céltudatos örök harcának erő kifejtései.

A primitív orvostudomány mindmégannyi emléke legnagyobb részt a múzeum alapítója által az afrikai Sudánban (*Gebel, Moya*) végzett kutatások alkalmával került napfényre. Itt látjuk a trepanálásnak ősi formáját, ami némely primitív népnél még ma is szokásban van. A trepanálásnak az volt a célja, hogy a betegséget okozó gonosz szellemet a trepanációs nyíláson keresztül a testből kiűzzék. Az eszköz maga éles cápafog volt, amivel körkörösén egymáshoz közel eső apró lyukakat fúrtak a fejtető csontjába, azután a nyílásokat

2. ábra. *Praehistorikus mandíbula radiogrammja.* (Atrophia alveolaris.)

Copyright Wellcome Historical Medical Museum.

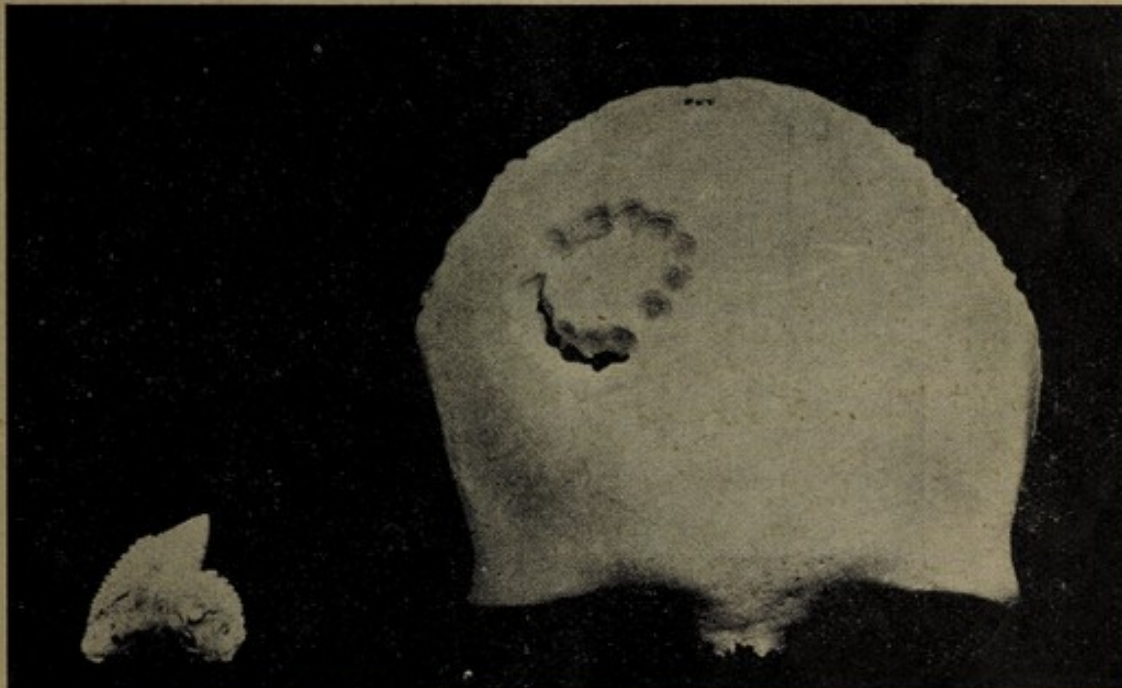
összekötő csontidaeszkákat átütötték és így mintegy pengő, vagy annál nagyobb trepanációs nyílást kaptak. Ez a művelet ily módon körülbelül másfélóráig tarthatott és a gyógyult esetek ránkmaradt emelékein a callusképződés élenken bizonyítja, hogy voltak, akik élve is maradtak az ilyen beavatkozások után.

Ugyancsak a primitív orvostudomány emlékei azok a csontleletek, amelyeket szintén a fentemlített expeditio alkalmával találtak egy prehistorikus ethiopiai temetőben. Különösen érdekesek a hatalmasan fejlett állcsontok, illetve az azokról készült röntgenfelvételek, amelyek a fogazat alveolaris atrophiját mutatják. Mindezek mellett látjuk, geographiailag csoportosítva a ma is élő vadnépek primitív gyógyeszközeit, rendkívül sok varázslószert, betegségek ellen

hordott amuletteket, talizmánokat, fetiseket. Azonkívül maguknak a varázslóknak a különféle öltözeteit, jelvényeit, stb.

Külön teremben találjuk az anatómia egyes fejlődési phasisainak emlékeit. Kezdve *Galenus*-tól, aki csupán állatokon gyakorolta a boncolást. Majd az első emberboncolás emlékei (XIV-ik század) és az így összegyűjtött anatómiai ismereteket ábrázolt szobrok, tükörképek, rajzok gazdag gyűjteménye. A XVI- és XVII-ik századból való anatómiai modellek, *Vesalius* és *Harvey* munkái.

Különböző idők, különböző népek gyógyító istenségeinek képei, szobrai. A legrégebb ezek között Ea istenség mása (Krisztus előtt

3. ábra. Koponyalékelés cápafoggal.
(Dr. T. Wilson Parry úr engedélyével.)
Copyright Wellcome Historial Medical Museum.

5000 évből), mellette a babiloniak, asszirok, hinduk, chinaiak, hellének és rómaiak istenségei.

A legrégebbnek ismert orvosi iratok, az Ebers és Hears-féle egyiptomi papyrusok (Kr. e. 2700-ból) másolatai. Külön teremben vannak összegyűjtve a különféle sebészeti, szülészeti, gégészeti, valamint fogászati eszközök gyűjteménye, kezdve a legősibb alakoktól. A régi foghúzó, vésők, fogfúró eszközök, fogászati székek, stb. mellett legérdekesebb azonban a fogpótlási emlékek gyűjteménye. A Kr. e. IX. vagy X. századból származó ó-etruszk-aranyhíd 3 műfoggal. A műfogakat aranygyűrűkkel rögzítették a szomszédos fogakra. A hidat magát nem a rágóképesség visszaállítása, hanem esu-

pán kozmetikai szempontból készítették. Ezért ezeknél a leleteknél mindig csak a fontfogak pótlásával találkozunk és soha sem az őrlőkével. A híd kivitele fejlett aranytechnikáról tanuskodik, amit gazdag etruszkoktól ránkmaradt egyéb leletek, ékszerek, toilettécikkek, háziszerek művészi példányai is bizonyítanak.

Egy ugyancsak ó-etruszk másik aranymunka, — keskenyebb aranyzalagból készült gyűrűk — már a fogpótlás mellett a pyorrhoea következményes atrophijától meglazult fogak megerősítését célozza. Ezt bizonyítja a szalag keskeny, alig feltűnő volta.

Mindezek mellett a fogászat későbbi fejlődésének emlékei a prothesis és a műfogak készítésének különböző phasisaiból. Többek

4. ábra. *Etruszk fogpótlás.*

Copyright Wellcome Historial Medical Museum.

között az első mai formájú prothesis, amelyek egyike 1780-ban III. György angol királynak készült. Azonkívül Washingtonnak a prothesis. Rendkívül érdekes a fogkefe fejlődésének a menete.

Kezdve a vadnépeknél ma is fogtisztítónak használt felrostozott végű fadaraboktól különböző átmenetekkel a fogkefe mai alakjáig. Ezek között látjuk Napoleonnak ezüstnyelű fogkefét. Az inlayok őse a tisztán csak díszítés és sohasem a caries gyógyítása szempontjából a frontfogakba készített arany- és drágaköbetétek, amelyek különösen Amerika őslakóinál voltak divatosak.

Amilyen bőséges a fogászati, épp oly gazdag a szemészeti eszközök, szemtükörök, műszemek fejlődési emlékeinek gyűjteménye. Látjuk a mikroszkop legősibb formáját és az összes átmeneteket annak mai alakjáig. Fizikai eszközöket, közöttük *Galvani* első készülékeit.

A stetoskop, orthopaediai eszközök, sérvkötők fejlődését, római és görög mûlábakat, görög luxatiós asztalt.

Egész külön múzeum a híres orvosok arcképeinek és szobrainak gyûjteménye. Ugyanitt találjuk *Jenner*-nek orvosi eszközeit, kéziratait és a himlőoltásról írt első könyvét.

Korhûen berendezett alchimistalaboratoriumban megtaláljuk az aranykutatás elmaradhatatlan eszközeit. Az egyikbõl sem hiányozható „szublimálót“ a higany vagy kén szublimálására, valamint az „élet vize“ az alkohol desztillálására használt alakjáról „Kígyó“-nak nevezett kondenzátort.

Hasonlóan korhûen berendezett londoni patika a XVII. és XVIII. századból, egy borbély-sebész üzlete, régi olasz, kínai és török gyógyfûveket, kivonatokat árusító boltok. Ezekkel kapcsolatban a világ minden táján használt súly- és űrmértékek gazdag gyûjteménye.

Egy egész külön teremben vannak a hadisebészet fejlődésének emlékei, közöttük *Wellington* és lord *Nelson* hadiorvosi készletei. Valamint a nagy háború modern felszerelései. Ennek keretében az angolok nagy büszkeségének, *Lister*-nek, az angolok *Semmelweis*ének orvosi- és magánemlékei. A glasgowi kórházban az általa berendezett első aseptikus kötözõnek eredeti bútorai, amit a kórház lerombolása után ideszállítottak.

Mindezekon kívül az emlékeknek még ezernyi sokasága, amelyekkel együtt a Wellcome méltóan foglalja el a világ hasonló gyûjteményei között az első helyet.

Befejezésül hálás köszönetemet fejezem ki a múzeum vezetőségének, elsõsorban pedig *L. W. G. Malcolm* úrnak, aki ott-tartózkodásom alatt rendkívüli szívességgel támogatva, módot nyújtott a fentiek közlésére.

